

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціальної педагогіки
та психології

(підпис)

Наумарченко О.В.
(ініціали та прізвище)

2024

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Діагностика мовленнєвих порушень

підготовки освітнього рівня бакалавр
денної та заочної форм здобуття освіти
освітньо-професійна програма «Логопедія»
спеціальності 016 Спеціальна освіта
галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»

ВИКЛАДАЧ: Соха Н. В., ст. викладач кафедри соціальної педагогіки та спеціальної освіти

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри *СМСО*

Протокол № 1 від "28" серпня 2024 р.
Завідувач кафедри *Гасф*

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми
С.А. *Саловінова Т.Т.*

(підпис)

(ініціали, прізвище)

2024 рік

Викладач: Соха Наталія Володимирівна

Кафедра: соціальної педагогіки та спеціальної освіти (факультет СПП ЗНУ, корпус 8, вул. Гоголя, 118, ауд. 219) E-mail кафедри: socialped@ukr.net

Телефон: 228-76-45 (кафедра)

E-mail: nsokha031@gmail.com

Інші засоби зв'язку: Viber, – 073-417-3445

Telegram – 050-613-86-02

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Діагностика мовленнєвих порушень з логопропедевтикою» є забезпечення засвоєння здобувачами вищої освіти знань та теоретичних основ диференційної діагностики мовленнєвих вад у дітей передшкільного та молодшого шкільного віку.

Основними завданнями вивчення курсу «Діагностика мовленнєвих порушень» є:

- засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних основ та принципів диференціальної діагностики для виявлення та проведення обстеження дітей з тяжкими порушеннями мовлення передшкільного та молодшого шкільного віку;
- оволодіння знаннями та уміннями практичного застосування методів диференціальної діагностики мовленнєвих вад разом із підготовкою практичного матеріалу для обстеження;
- оволодіння уміннями розробляти схеми обстеження, добирати завдання, виділяти якісні та кількісні параметри оцінок виконання завдань для різних форм порушень.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
1	2	3
Статус дисципліни	Вибіркова (в межах університету)	
Семестр	3-й	3-й
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість годин	180 год.	
Лекційні заняття	28 год.	8
Практичні заняття	28 год.	6
Самостійна робота	94 год.	136
Консультації	<i>вказати адресу розміщення розкладу проведення консультацій, формат проведення (очно/дистанційно)</i>	
Вид підсумкового семестрового контролю:	залік	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10971	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
1	2	3
<p>СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.</p> <p>СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.</p> <p>СК-20. Здатність доцільно добирати та застосовувати логопедичні технології для корекції мовленнєвого розвитку осіб з різними нозологіями з урахуванням соціально-педагогічного контексту.</p> <p>РН 1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації - логопедія, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.</p> <p>РН 8. Організувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку, діагностико-консультативну діяльність.</p> <p>РН 10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.</p> <p>РН 11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами, зокрема з порушеннями мовленнєвого розвитку.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - словесні: лекційні методи (лекція-пояснення, лекція-дискусія, лекція-презентація, із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (Canva, Word Art, Jamboard, Mentimeter, PowerPoint – Презентація) тощо); - діалогічні методи (інтерактивні заняття, навчальні дискусії, інтелектуальні розминки, «мозковий штурм», заняття з елементами тренінгу та ін.); - проблемно-пошукові методи (аналіз ситуацій, метод кейсів, обговорення, пошук); - дослідницькі методи (проведення досліджень теоретичного та емпіричного характеру); - самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних завдань. 	<ul style="list-style-type: none"> - тестування; - усні та письмові опитування; - перевірка письмових робіт студентів (есе, довідки, порівняльні характеристики, реферати, тощо); - перевірка доповідей/презентацій, що розкривають певні питання; - перевірка творчих робіт.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Теоретичні та методичні основи диференціальної діагностики мовленнєвих порушень

Тема 1. Поняття мова і мовлення. Функції мовлення. Історичні аспекти диференціальної діагностики. Завдання та проблеми диференціальної діагностики. Поняття «мовленнєві розлади». Принципи комплексної логопедичної діагностики. Положення Л. Виготського про основні закономірності розвитку нормальної та аномальної дитини.

Тема 2. Проблеми логопедичної діагностики. Класифікації мовленнєвих порушень у клінічному і психолого-педагогічному аспектах. Класифікації мовленнєвих порушень – клініко-педагогічна та психолого-педагогічна: час заснування та введення до обігу; прибічники, принцип групування мовленнєвих порушень, аспекти, властивість, педагогічна мета класифікації, зручність у застосуванні; групи порушень мовлення. Логопедичний висновок при обстеженні дошкільників: обстеження дошкільників із нормальним інтелектом, обстеження дошкільників з інтелектуальною недостатністю.

Змістовий модуль 2

Логопедична діагностика

Тема 3. Типологія закладів дошкільної освіти для дітей з мовленнєвими порушеннями. Система розподілу дітей по групах.

Тема 4. Система планування і проведення діагностичної роботи логопеда в умовах спеціального дошкільного закладу для дітей із порушеннями мовлення. Особливості діагностичної роботи в різних типах установ для дітей із мовленнєвою патологією. Вивчення документації – особистих справ, мовленнєвих карт, індивідуальних зошитів дітей. Розділи логопедичного обстеження. Особливості обстеження дітей із різними порушеннями мовлення.

Змістовий модуль 3

Методи обстеження дітей для різних форм мовленнєвих порушень

Тема 5. Схема обстеження дитини з фонетико-фонематичним порушенням (дислалія, стерта дизартрія, ринолалія); схема обстеження дитини із загальним недорозвиненням мовлення; схема обстеження дитини із заїканням. Діагностичні компоненти та нормативні показники розвитку м'язово-кісткової системи периферійного мовленнєвого апарату.

Тема 6. Обґрунтування логопедичного діагнозу. Багаторівневий логопедичний висновок на основі медичного, логопедичного, психологічного аспектів класифікацій.

Змістовий модуль 4

Діагностика мовленнєвих вад у дітей у ранньому віці.

Тема 7. Мовленнєві вади в ранньому віці. Діагностика мовленнєвих вад у дітей у ранньому віці. Перший крик при народженні. Відмовлення від годування груддю. Ознаки неврологічної симптоматики – згладженість носо-губних складок, спастичність; насильницькі рухи у дітей; відсутність безумовних рефлексів; в'ялість язика; гіпотонічність губ; судомний синдром, гіпертензійний, синдром гіпотрофії.

Тема 8. Огляд новонароджених (шкала Апгар). Співвідношення ознак незрілості та ушкодження центральної нервової системи. Обстеження дітей раннього віку. Загальна характеристика відхилень у розвитку мовлення в дітей раннього віку. Обстеження мовленнєвого розвитку дітей раннього віку.

Тема 9. Обстеження домовленнєвого розвитку дитини: I етап (період новонародженості); II етап (1-3 місяці); III етап (3-6 місяців); IV етап (6-9 місяців); V етап (9-12 місяців). Обстеження мовлення дитини передшкільного віку: психолого-педагогічне обстеження, логопедичне обстеження дитини, анкета для батьків.

Змістовий модуль 5

Диференціальна діагностика темпо-ритмічних порушень мовлення

Тема 10. Диференціальна діагностика порушень темпу та ритму мовлення. Тахілалія, Брадилалія, Спотикання, Заїкання Подібність і розбіжність запинок несудомного й судомного характеру. Найбільш типові розбіжності тахілалії (баттаризму, полтерну) і заїкання.

Порівняльна характеристика різних форм заїкання: невротична форма заїкання та неврозоподібна форма заїкання.

Класифікація голосових порушень.

Змістовий модуль 6

Диференціальна діагностика системних порушень мовлення

Тема 11. Диференціальна діагностика алалій: сенсорна, моторна, сенсомоторна алалії. Мовленнєва та немовленнєва симптоматика алалії.

Тема 12. Диференціальна діагностика афазій: акустико-гностична (сенсорна); акустико-мнестична; семантична; аферентна моторна; еферентна моторна; динамічна.

Тема 13. Диференціальна діагностика загального недорозвинення мовлення.

Клінічні види загального недорозвинення мовлення, за О. Мастюковою: перша група – неускладнений варіант загального недорозвинення мовлення; друга група – ускладнений варіант загального недорозвинення мовлення церебрально-органічного генезу (гіпертензійно-гідроцефальний, церебрастенічний синдром та рухові розлади); третя група – стале та специфічне мовленнєве недорозвинення – моторна алалія.

Тема 14. Рівні мовленнєвого недорозвинення за Р. Левіною, Т. Філічевою. Характеристика дітей із I рівнем розвитку мовлення, характеристика дітей із II рівнем розвитку мовлення, характеристика дітей із III рівнем розвитку мовлення, характеристика дітей із IV рівнем розвитку мовлення.

Змістовий модуль 7

Диференціальна діагностика складних мовленнєвих порушень

Тема 15. Сучасні технології в діагностиці, корекції та терапії алалій, дизартрій, диспраксій, дислексій і дисграфій.

Диференціальна діагностика фонетичних порушень. Диференціальна діагностика дислалії та ринолалії, дислалії та стертої дизартрії. Порівняльна характеристика дітей, що мають легкі форми дизартрій і функціональні дислалії (Р. Мартинова).

Тема 16. Диференціальна діагностика експресивної алалії. Відмінність експресивної алалії від імпресивної (сенсорної) алалії. Відмінність експресивної алалії від глухонімоти. Відмінність експресивної алалії від порушення розвитку мовлення при туговухості. Відмінність експресивної алалії від «простої» (тимчасової) затримки мовленнєвого розвитку. Відмінність експресивної алалії від дитячої моторної афазії. Відмінність експресивної алалії від фонематичної дислалії. Відмінність експресивної алалії від анартрії й дизартрії.

Тема 17. Відмінність експресивної алалії від афонії. Відмінність експресивної алалії від фонетичних розладів, обумовлених дефектами будови периферичного артикуляційного апарата. Відмінність експресивної алалії від порушення розвитку мовлення, обумовленого розумовою відсталістю. Відмінність експресивної алалії від дитячого аутизму (синдром Каннера). Диференціальна діагностика сенсорної алалії й туговухості.

Тема 18. Диференціальна діагностика загального недорозвинення мовлення та інших порушень: загальне недорозвинення мовлення і сповільнений темп мовленнєвого розвитку (затримка мовленнєвого розвитку); загальне недорозвинення мовлення й олігофренія; загальне недорозвинення мовлення й затримка психічного розвитку; загальне недорозвинення мовлення й порушення слуху; загальне недорозвинення мовлення й ранній дитячий аутизм (РДА).

Змістовий модуль 8

Диференціальна діагностика порушень писемного мовлення

Тема 19. Механізм виникнення дисграфій. Диференціальна діагностика дисграфій: за О. Токаревою – акустичні, оптичні, моторні; за Р. Лалаєвою – артикуляторно-акустична, на основі порушень диференціації фонем, на основі порушень мовного аналізу та синтезу, аграматична, оптична.

Тема 20. Види дислексії: фонематическая дислексія, семантична дислексія, граматична дислексія, оптична дислексія, мнестична дислексія.

Причини, симптоми, корекція.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семинарські/Практичні/Лабораторні заняття, год		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методичні основи диференціальної діагностики мовленнєвих порушень	15		2		2		11		5	10	15
Змістовий модуль 2. Логопедична діагностика	15		2		2		11		5	10	15
Змістовий модуль 3. Методи обстеження дітей для різних форм мовленнєвих порушень	15		4		4		7		5	10	15
Змістовий модуль 4 Діагностика мовленнєвих вад у дітей у ранньому віці.	15		4		4		7				
Змістовий модуль 5 Диференціальна діагностика темпо-ритмічних порушень мовлення	15		4		4		7				
Змістовий модуль 6 Диференціальна діагностика системних порушень мовлення	15		4		4		7				
Змістовий модуль 7 Диференціальна діагностика складних	15		4		4		7				

мовленнєвих порушень											
Змістовий модуль 8 Диференціальна діагностика порушень писемного мовлення	15		4		4		7				
Усього за змістові модулі	120		28		28		64	52	20	40	60
Підсумковий семестровий контроль залік	30								20	20	40
Загалом	150							100			

7. Види і зміст поточних контрольних заходів.

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – тестування	<p style="text-align: center;">Питання для підготовки:</p> <p>Поняття мова і мовлення. Функції мовлення. Історичні аспекти диференціальної діагностики. Завдання та проблеми диференціальної діагностики. Поняття «мовленнєві розлади». Принципи комплексної логопедичної діагностики. Положення Л. Виготського про основні закономірності розвитку нормальної та аномальної дитини</p> <p>Проблеми логопедичної діагностики. Класифікації мовленнєвих порушень у клінічному і психолого-педагогічному аспектах. Класифікації мовленнєвих порушень – клініко-педагогічна та психолого-педагогічна: час заснування та введення до обігу; прибічники, принцип групування мовленнєвих порушень, аспекти, властивість, педагогічна мета класифікації, зручність у застосуванні; групи порушень мовлення. Логопедичний висновок при обстеженні дошкільників: обстеження дошкільників із нормальним інтелектом, обстеження дошкільників з інтелектуальною недостатністю.</p>	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,3 бали.	3
	Практичне завдання – Опрацювати наукову літературу та проаналізувати напрями сучасних досліджень проблем диференціальної діагностики. Зробити порівняльний аналіз двох класифікацій та зручності у застосуванні при складанні логопедичного висновку.	Вимоги до виконання та оформлення: завдання має бути виконане у табличному вигляді на аркуші формату А4 від руки або за допомогою комп'ютерних технологій.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (1 б.); - повний обсяг виконання (2 б.); - якість виконання (1 б.).	4
Усього за ЗМ 1	2			7
2	Теоретичне завдання – тестування	<p style="text-align: center;">Питання для підготовки:</p> <p>Типологія закладів дошкільної освіти для дітей з мовленнєвими порушеннями. Система розподілу дітей по групах. Система планування і проведення діагностичної роботи логопеда в умовах спеціального дошкільного закладу для дітей із порушеннями</p>	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,3 бали.	3

		мовлення. Особливості діагностичної роботи в різних типах установ для дітей із мовленнєвою патологією. Вивчення документації – особистих справ, мовленнєвих карт, індивідуальних зошитів дітей. Розділи логопедичного обстеження. Особливості обстеження дітей із різними порушеннями мовлення.		
	Практичне завдання – Скласти таблицю системи розподілу дітей по групах у спеціалізованих закладах дошкільної освіти та загальноосвітніх закладах.	Вимоги до виконання та оформлення: завдання має бути виконане у табличному вигляді на аркуші формату А4 від руки або за допомогою комп'ютерних технологій.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (1 б); - повний обсяг виконання (2 б); - якість виконання (1 б).	4
Усього за ЗМ 2	2			7
3	Теоретичне завдання – тестування.	Питання для підготовки: Схема обстеження дитини з фонетико-фонематичним порушенням (дислалія, стерта дизартрія, ринолалія); схема обстеження дитини із загальним недорозвиненням мовлення; схема обстеження дитини із заїканням. Обґрунтування логопедичного діагнозу. Багаторівневий логопедичний висновок на основі медичного, логопедичного, психологічного аспектів класифікацій.	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,3 бали.	3
	Практичне завдання – написання есе за темою: «Багаторівневий логопедичний висновок: складність та необхідність.»	Вимоги до виконання та оформлення: Текст виконаного завдання надсилається на відповідну сторінку у Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10971	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (1 б.); - якість виконання (2 б.); - повний обсяг виконання (1 б);	4
Усього за ЗМ 3	2			7
4	Теоретичне завдання – тестування.	Питання для підготовки: Мовленнєві вади в ранньому віці. Діагностика мовленнєвих вад у дітей у ранньому віці. Перший крик при народженні. Відмова від годування груддю. Ознаки неврологічної симптоматики – згладженість носо-губних складок, спастичність; насильницькі рухи у дітей; відсутність безумовних рефлексів; в'ялість язика; гіпотонічність губ; судомний синдром, гіпертензійний, синдром гіпотрофії. Огляд новонароджених (шкала Апгар). Співвідношення ознак незрілості та ушкодження центральної нервової системи. Обстеження дітей раннього віку. Загальна характеристика відхилень у розвитку мовлення в дітей раннього віку. Обстеження мовленнєвого розвитку дітей раннього віку. Обстеження домовленнєвого розвитку дитини: I етап (період	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,3 бали.	3

		новонародженості); II етап (1-3 місяці); III етап (3-6 місяців); IV етап (6-9 місяців); V етап (9-12 місяців). Обстеження мовлення дитини передшкільного віку: психолого-педагогічне обстеження, логопедичне обстеження дитини, анкета для батьків.		
	Практичне завдання – опрацювати наукову літературу та скласти загальну характеристику відхилень у розвитку мовлення в дітей раннього віку.	Вимоги до виконання та оформлення: завдання має бути виконане у табличному вигляді на аркуші формату А4 від руки або за допомогою комп'ютерних технологій.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (1 б); - повний обсяг виконання (2 б); - якість виконання (1 б).	4
Усього за ЗМ 4				7
5	Теоретичне завдання – тестування.	Питання для підготовки: Диференціальна діагностика порушень темпу та ритму мовлення. Тахілалія, Брадилалія, Спотикання, Заїкання Подібність і розбіжність запинок несудомного й судомного характеру. Найбільш типові розбіжності тахілалії (баттаризму, полтерну) і заїкання. Порівняльна характеристика різних форм заїкання: невротична форма заїкання та неврозоподібна форма заїкання. Класифікація голосових порушень.	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,3 бали.	3
	Практичне завдання – скласти аналітичну таблицю подібностей і розбіжностей запинок не судомного й судомного характеру.	Вимоги до виконання та оформлення: завдання має бути виконане у табличному вигляді на аркуші формату А4 від руки або за допомогою комп'ютерних технологій.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: - своєчасність виконання (2 б); - повний обсяг виконання (2 б); якість виконання (1 б)	5
Усього за ЗМ 5				8
6	Теоретичне завдання – тестування.	Питання для підготовки: Диференціальна діагностика алалій: сенсорна, моторна, сенсомоторна алалії. Мовленнева та немовленнева симптоматика алалії. Диференціальна діагностика афазій: акустико-гностична (сенсорна); акустико-мнестична; семантична; аферентна моторна; еферентна моторна; динамічна. Диференціальна діагностика загального недорозвинення мовлення. Клінічні види загального недорозвинення мовлення, за О. Мастюковою: перша група – неускладнений варіант загального недорозвинення мовлення; друга група – ускладнений варіант загального недорозвинення мовлення церебрально-органічного генезу (гіпертензійно-гідроцефальний, церебрастенічний синдром та рухові розлади);	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,3 бали	3

		<p>третя група – стале та специфічне мовленнєве недорозвинення – моторна алалія. Рівні мовленнєвого недорозвинення за Р. Левіною, Т. Філічевою. Характеристика дітей із I рівнем розвитку мовлення, характеристика дітей із II рівнем розвитку мовлення, характеристика дітей із III рівнем розвитку мовлення, характеристика дітей із IV рівнем розвитку мовлення.</p>		
	<p>Практичне завдання – опрацювати наукову літературу та підготувати повідомлення «Клінічні види загального недорозвинення мовлення, за О. Мاستюковою»:</p> <ul style="list-style-type: none"> • перша група – неускладнений варіант загального недорозвинення мовлення; • друга група – ускладнений варіант загального недорозвинення мовлення церебрально-органічного генезу (гіпертензійно-гідроцефальний, церебрастенічний синдром та рухові розлади); • третя група – стале та специфічне мовленнєве недорозвинення – моторна алалія. 	<p>Вимоги до виконання та оформлення: довідку можна готувати у міні групах (від 2 до 3 студентів). Текст виконаного завдання надсилається на відповідну сторінку у Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10971</p>	<p>Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: своєчасність виконання (2 б); повний обсяг виконання (2 б); якість виконання (1 б)</p>	5
Усього за ЗМ 6				8
7	<p>Теоретичне завдання – тестування.</p>	<p>Питання для підготовки: Диференціальна діагностика фонетичних порушень. Диференціальна діагностика дислалії та ринолалії, дислалії та стертої дизартрії. Порівняльна характеристика дітей, що мають легкі форми дизартрій і функціональні дислалії (Р. Мартинова). Диференціальна діагностика експресивної алалії.</p>	<p>Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,3 бали</p>	3

		<p>Відмінність експресивної алалії від імпресивної (сенсорної) алалії. Відмінність експресивної алалії від глухонімоти. Відмінність експресивної алалії від порушення розвитку мовлення при туговухості. Відмінність експресивної алалії від «простої» (тимчасової) затримки мовленнєвого розвитку. Відмінність експресивної алалії від дитячої моторної афазії. Відмінність експресивної алалії від фонематичної дислалії. Відмінність експресивної алалії від анартрії й дизартрії.</p> <p>Відмінність експресивної алалії від афонії. Відмінність експресивної алалії від фонетичних розладів, обумовлених дефектами будови периферичного артикуляційного апарата. Відмінність експресивної алалії від порушення розвитку мовлення, обумовленого розумовою відсталістю. Відмінність експресивної алалії від дитячого аутизму (синдром Каннера). Диференціальна діагностика сенсорної алалії й туговухості.</p> <p>Диференціальна діагностика загального недорозвинення мовлення та інших порушень: загальне недорозвинення мовлення і сповільнений темп мовленнєвого розвитку (затримка мовленнєвого розвитку); загальне недорозвинення мовлення й олігофренія; загальне недорозвинення мовлення й затримка психічного розвитку; загальне недорозвинення мовлення й порушення слуху; загальне недорозвинення мовлення й ранній дитячий аутизм (РДА).</p>		
	<p>Практичне завдання – зробити аналітичну довідку за такими темами:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Відмінність експресивної алалії від порушення розвитку мовлення при туговухості. • Відмінність експресивної алалії від «простої» (тимчасової) затримки мовленнєвого розвитку. • Відмінність експресивної алалії від фонематичної дислалії. • Відмінність експресивної алалії від анартрії й дизартрії. • Відмінність експресивної 	<p>Вимоги до виконання та оформлення: аналітичну довідку можна готувати у міні групах (від 2 до 3 студентів). Текст виконаного завдання надсилається на відповідну сторінку у Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10971</p>	<p>Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: своєчасність виконання (2 б); повний обсяг виконання (2 б); якість виконання (1 б)</p>	<p>5</p>

	алалії від афонії. (за вибором) тощо.			
Усього за ЗМ 7				8
8	Теоретичне завдання – тестування.	Механізм виникнення дисграфій. Диференціальна діагностика дисграфій: за О.Токаревою – акустичні, оптичні, моторні; за Р. Лалаєвою – артикуляторно-акустична, на основі порушень диференціації фонем, на основі порушень мовного аналізу та синтезу, аграматична, оптична. Види дислексії: фонематическая дислексія, семантична дислексія, граматична дислексія, оптична дислексія, мнестична дислексія. Причини, симптоми, корекція.	Тестування передбачає надання відповідей на 10 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,3 бали	3
	Практичне завдання – розглянути і проаналізувати зразки дитячих робіт та визначити тип дисграфії.	Вимоги до виконання та оформлення: скласти аналітичну довідку з обґрунтуванням визначення типу дисграфії.	Максимальна кількість балів нараховується за такими критеріями: своєчасність виконання (2 б); повний обсяг виконання (2 б); якість виконання (1 б)	5
Усього за ЗМ 8				8
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

Підсумковий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Теоретичне завдання – письмове тестування під час заліку	Питання для підготовки: Поняття мова і мовлення. Функції мовлення. Історичні аспекти диференціальної діагностики. Завдання та проблеми диференціальної діагностики. Поняття «мовленнєві розлади». Принципи комплексної логопедичної діагностики. Положення Л. Виготського про основні закономірності розвитку нормальної та аномальної дитини. Проблеми логопедичної діагностики. Класифікації мовленнєвих порушень у клінічному і психолого-педагогічному аспектах. Класифікації мовленнєвих порушень – клініко-педагогічна та психолого-педагогічна: час заснування та введення до обігу; прибічники, принцип групування мовленнєвих порушень, аспекти, властивість, педагогічна мета	Тестування передбачає надання відповідей на 40 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів	20

класифікації, зручність у застосуванні; групи порушень мовлення. Логопедичний висновок при обстеженні дошкільників: обстеження дошкільників із нормальним інтелектом, обстеження дошкільників з інтелектуальною недостатністю. Типологія закладів дошкільної освіти для дітей з мовленнєвими порушеннями. Система розподілу дітей по групах. Система планування і проведення діагностичної роботи логопеда в умовах спеціального дошкільного закладу для дітей із порушеннями мовлення. Особливості діагностичної роботи в різних типах установ для дітей із мовленнєвою патологією. Вивчення документації – особистих справ, мовленнєвих карт, індивідуальних зошитів дітей. Розділи логопедичного обстеження. Особливості обстеження дітей із різними порушеннями мовлення. Схема обстеження дитини з фонетико-фонематичним порушенням (дислалія, стерта дизартрія, ринолалія); схема обстеження дитини із загальним недорозвиненням мовлення; схема обстеження дитини із заїканням. Обґрунтування логопедичного діагнозу. Багаторівневий логопедичний висновок на основі медичного, логопедичного, психологічного аспектів класифікацій.

Мовленнєві вади в ранньому віці. Діагностика мовленнєвих вад у дітей у ранньому віці. Перший крик при народженні. Відмова від годування груддю. Ознаки неврологічної симптоматики – згладженість носогубних складок, спастичність; насильницькі рухи у дітей; відсутність безумовних рефлексів; в'ялість язика; гіпотонічність губ; судомний синдром, гіпертензійний, синдром гіпотрофії. Огляд новонароджених (шкала Апгар). Співвідношення ознак незрілості та ушкодження центральної нервової системи. Обстеження дітей раннього віку. Загальна характеристика відхилень у розвитку мовлення в дітей раннього віку. Обстеження мовленнєвого розвитку дітей раннього віку. Обстеження домовленнєвого розвитку дитини: I етап (період новонародженості); II етап (1-3 місяці); III етап (3-6 місяців); IV етап (6-9 місяців); V етап (9-12 місяців). Обстеження мовлення дитини передшкільного віку: психолого-педагогічне обстеження, логопедичне обстеження дитини, анкета для батьків.

Диференціальна діагностика алалій: сенсорна, моторна, сенсомоторна алалії. Мовленнєва та немовленнєва симптоматика алалії. Диференціальна діагностика афазій: акустико-гностична (сенсорна); акустико-мнестична; семантична; аферентна моторна; еферентна моторна; динамічна. Диференціальна діагностика загального недорозвинення мовлення. Клінічні види загального недорозвинення мовлення, за О. Мастюковою: перша група – неускладнений варіант загального недорозвинення мовлення;

		<p>друга група – ускладнений варіант загального недорозвинення мовлення церебрально-органічного генезу (гіпертензійно-гідроцефальний, церебрастенічний синдром та рухові розлади); третя група – стале та специфічне мовленнєве недорозвинення – моторна алалія. Рівні мовленнєвого недорозвинення за Р. Левіною, Т. Філічевою. Характеристика дітей із I рівнем розвитку мовлення, характеристика дітей із II рівнем розвитку мовлення, характеристика дітей із III рівнем розвитку мовлення, характеристика дітей із IV рівнем розвитку мовлення.</p> <p>Механізм виникнення дисграфій. Диференціальна діагностика дисграфій: за О. Токаревою – акустичні, оптичні, моторні; за Р. Лалаєвою – артикуляторно-акустична, на основі порушень диференціації фонем, на основі порушень мовного аналізу та синтезу, аграматична, оптична. Види дислексії: фонематическая дислексія, семантична дислексія, граматична дислексія, оптична дислексія, мнестична дислексія. Причини, симптоми, корекція.</p> <p>Механізм виникнення дисграфій. Диференціальна діагностика дисграфій: за О. Токаревою – акустичні, оптичні, моторні; за Р. Лалаєвою – артикуляторно-акустична, на основі порушень диференціації фонем, на основі порушень мовного аналізу та синтезу, аграматична, оптична. Види дислексії: фонематическая дислексія, семантична дислексія, граматична дислексія, оптична дислексія, мнестична дислексія. Причини, симптоми, корекція.</p>		
	Практичне завдання	Практичне завдання виконується під час проведення заліку – це практичні завдання пов’язані з визначенням мовленнєвих порушень згідно класифікацій: клініко-педагогічної та психолого-педагогічної.	<p>Максимальна кількість балів за виконання завдання:</p> <p>нараховується за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> • повний обсяг виконання (5 б.); • зазначення діагностичних ресурсів (5 б.); • творчий підхід у виконанні (5 б) • якість виконання (5 б). 	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Основна:

1. Рання логопедична корекція : навч.-метод. посіб. / уклад. Л. А. Черніченко. Умань : Візаві, 2020. 150 с.
2. Логопедія. / за заг. редакцією Шеремет М. К. Київ : Видавничий дім «Слово», 2017. 856 с.
3. Шеремет М. К, Боряк О. В. Неврологічні основи логопедії : навчальний посібник. Суми : ФОП Цьома СП, 2016. 252 с.

Додаткова:

1. Болба В. М. Чернетка логопеда: матеріали для корекційної роботи з виправлення мовленнєвих порушень у дітей. Тернопіль : Мандрівець, 2019. 112 с.
2. Дарда С. М. Корекційні заняття з логопедії в ДНЗ : у 2 частинах. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 336 с.
3. Кравцова І. В., Стахова Л. Л. Програма «Корекційно-розвиткова робота з дітьми із загальним та фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення». Тернопіль : Мандрівець, 2020. 80 с.
4. Максименко Д. С. Як правильно вчити дитину розмовляти : методичний посібник. Київ : Вид-во Центр навчальної літератури, 2020. 195 с.
5. Рібцун Ю. В. Сходінками правильного мовлення: навчально-методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2018. 240 с.
6. Ткаченко Л., Деуля І., Шаповалова І. Крок за кроком: програма з корекційно-розвиткової роботи для дітей старшого дошкільного віку з важкими порушеннями мовлення (заїкання). Тернопіль : Мандрівець, 2021. 75 с.
7. Федеріка Брембаті, Роберта Доніні. Специфічні розлади розвитку дитини та процес навчання. Харків : «Ранок», 2019. 160 с.
8. Шевченко Л. І. Буду добре вимовляти. Корекційно-логопедична робота. Харків : «Ранок», 2017. 160 с.
9. Shelagh Brumfitt. Innovations in Professional Education for Speech and Language Therapy. Whurr Publishers. London and Philadelphia : Whurr Publishers Ltd, 2004. 197с.
10. Ricki Nusser-Müller-Busch, Karin Gampg Lehmann. Facial-Oral Tract Therapy (F.O.T.T.) Berlin, Germany : Springer, 2021. 331 p.

Інформаційні джерела

1. Рібцун Ю. В. До питання диференційної діагностики дислалії та мінімальних проявів дизартрії. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова* : зб. наук. пр. № 21(Серія 19 Корекційна педагогіка та спеціальна психологія). Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. С. 226-230. URL: https://lib.iitta.gov.ua/5840/1/Діагностика_дислалій_і_дизартрій_Рібцун_Ю.pdf
2. Пахомова Н. Г., Лук'яненко А. В. Комплексний підхід до діагностики мовленнєвих порушень органічного генезу. *Scientific journal of Khortytsia National Academy*, №5, 2021. С. 112-121. URL: <https://journal.khnnra.edu.ua/index.php/njKhNA/issue/view/5/%D0%9D%D0%96%D0%A5%D0%9D%D0%902%285%292021.pdf>

7. Регуляції і політики курсу

Концепція викладання
У даному курсі наша мета – створити комфортне середовище для вашого навчання. Протягом сесії та міжсесійного періоду очікуємо від вас на постійний зворотній зв'язок – будемо раді вашим запитанням, відгукам, критиці та пропозиціям. Передбачається, що наш з вами діалог буде здійснюватися під час аудиторних занять та на платформах Moodle або Zoom, а також додатково ви можете використовувати електронну пошту, Viber, Telegram (номер на сторінці курсу в Moodle).
Під час листування, особливо на початку навчання, вкажіть номер групи та назву дисципліни. І, звичайно, власне ім'я та прізвище. Ваша робоча адреса електронної пошти має містити ваші справжні прізвище та ім'я. Дана вимога пов'язана з великою кількістю студентів, з якими викладач веде листування протягом семестру.
Якщо у вас виникають складнощі при виконанні завдань, обов'язково дайте мені знати, не чекайте кінця семестру).
У кожного завдання передбачено певний дедлайн. Терміни виконання завдань ви побачите на сторінці курсу в Moodle. Якщо ви не встигаєте з поважних причин – ви маєте попередити мене, і ми з вами домовимось про наступний дедлайн. Але не зволікайте, намагайтеся встигати виконувати завдання вчасно, для попередження виникнення ефекту «снігової кулі»)).
При оформленні письмових робіт ви маєте перевірити орфографію та дотримуватись певних вимог щодо оформлення робіт. Означені вимоги ви також знайдете на сторінці курсу в Moodle. При виконанні робіт дотримуйтесь <i>академічної доброчесності</i>
Для успішного навчання, під час аудиторних або віртуальних занять намагайтеся виявляти активність, брати участь в обговоренні проблемних питань; вносьте свої пропозиції та ставте запитання, на які ми спільно знайдемо відповіді!
Під час занять он-лайн мають бути увімкнені екрани. Потурбуйтеся, також, про навушники та мікрофони. Он-лайн заняття проводитимуться на платформі Zoom. Завчасно встановіть означений додаток на ваш пристрій. Бажано використовувати комп'ютер або ноутбук. Посилання на заняття ви будете отримувати на свої електронні адреси або у групи Viber, Telegram.
Деякі завдання передбачають роботу в мікрогрупі. Це може бути від 2 до 5 учасників. Зверніть увагу – склад мікрогруп може бути довільний (за вашим бажанням) та нормований (за призначенням викладача). Під час роботи у мікрогрупі намагайтеся розподіляти обов'язки рівномірно. Доцільно обирати/призначати <i>відповідального</i> за виконання певного завдання. Це дозволить вам навчитись ефективно працювати в команді!
Свої оцінки (бали) ви можете побачити на сторінці курсу в Moodle (на сторінці курсу у вкладці «Цей курс» ви знайдете «Журнал оцінок»). Якщо вам необхідні будуть пояснення – звертайтеся до мене.
Додаткові бали можна отримати за наукову студентську роботу, яка передбачає проведення дослідження у межах тематики курсу та підготовку до публікації у наукових збірках або до участі у конкурсі студентських наукових робіт. Детальніше про наукову роботу можна дізнатися у мене під час консультацій.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2024-2025 н. р. доступний за адресою: <https://tinyurl.com/yckze4jd>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yceds57la>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними

стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ Запорізького національного університету: **Банакх Віктор Аркадійович**

Електронна адреса: y_banakh@znu.edu.ua

Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ.

Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE): <https://moodle.znu.edu.ua>
Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>